

Satu-Mare március 1.

Hétfői

Friss Újság

Felelős szerkesztő:

Dr. Gara Ernő

(független politikai hetilap)

Telefon: 340. szerkesztősége
és kiadóhivatal Str. Mihai
Viteazul (Rákóczi-u. 16. sz.)

Március 7-én oszlatják fel a parlamentet?

(București, február 28.)

A Cuvântul szerint Orleanu kamarai elnök átiratilag kérdést intézett a pénzügyminiszteriumhoz, hogy meddig utalja ki a képviselőházi napidíjasok fizetését. A pénzügyminiszterium március 7-ben állapította meg az időpontot, miből a lap most azt következteti, hogy március 7-én a parlamentet feloszlatják.

Proklamálták az általános diáksztrájkot.

(București, február 28.)

Az egyetemi tanács határozatával elégedetlen diákok tegnap este proklamálták az általános sztrájkot. A diákság vezetői kompromisszumot adtak ki, amely szerint az összes diákegyesületek delegátusai elhatározták, hogy a mai napon megkezdik az általános sztrájkot, amely mindaddig tart, amíg az előző évben előterjesztett memorandumban foglalt követeléseket nem teljesítik. A követelések között első helyen szerepel a numerus clausus bevezetése. Az oradea-marei jogakadémia hallgatói is csatlakoztak a sztrájkhoz.

A Fokker-panama tárgyalása.

Bucarestből jelentik: A bucaresti-i hadbírószak hétfőn kezdi meg a Fokker-repülőgép ügyének tárgyalását. A bíróság eddig hetvenöt tanút idézett meg és így a tárgyalás előreláthatólag többnapig fog tartani.

A pápa beszéde a női divatról. Rómából jelentik: A pápa fogadta Róma városának hölgyi szónokait s az alkalommal beszédet mondott. Különösen a mai nőt divatot korlátozta, amelyben a férfiak is vetkésnek. A Szentatya felszólította a szónokokat, hogy a kínos ellenemlék fel szavukat.

„Kedves János — Herskovicsnak keresni kell...”

A sajtópör előtt — ismételten rávilágítunk az Avasi Erdőipar ügyre. Megjegyzéseink a polgármesteri határozatra. Egy levél, amely mindennél ékebben beszél.

Az egyik helyi lapban terjedelmes tudósítás jelent meg az elmúlt héten az Avasi Erdőgazdaságnak általunk felszínre vett ügyéről. A tudósítás lényege az, hogy a várost nem érte semminemű károsodás és miután részletesen felállítja polgármesteri halorozat védelmi frontját, ugyanszak a polgármester kijelentése alapján sajtópert helyez kilátásba ellenünk és azon erdélyi sajtóorganumok ellen, amelyek az ügygel „sértőbeállításban” foglalkoztak.

Amikor mi az Avasi Erdőipar körüli visszaéléseket napvilágra hoztuk, a közérdek védelmében vettük fel a harcot és el voltunk rá készülve, hogy kemény tusák elé nézünk, mert hatalmas erők fogtak össze a visszaélések körüli deffenzív fronton. Már csaknem egy esztendője tart ez a küzdelem és az igazság fegyvereivel több-kevesebb hadiszerecsével intéztük támadásainkat a védelmi front ellen, amelynek vezérő tisztikara igen ügyes taktikával most úgy akar végleges visszavonulást bírni bennünket, hogy egy terjedelmes polgármesteri határozatban az ügy bevizsgálását lezártának jelenti ki és azzal a kategorikus kijelentéssel, hogy „a várost károsodás nem érte”, „helyrehozhatatlan hibák” nem történtek, egy irrapánsan felmentő ítélettel lezártanak tekintik az ügyet és hogy a görögfüz annál vakitobb legyen, a szokásos sajtópert helyezi kilátásba.

Sajtópertől természetesen szó sem lesz, hiszen ezt az ominózus ügyet az ügyészség többszöri fől-szólítására sem őrlajtották a bírósági fórumok rendelkezésére bocsájtani, nem hogy egy sajtópert megindításával az abban kötelező bizonyítási eljárásnak spontán kitegyék magukat.

Eppen azért, mert nem bízunk ebben a sajtópertben, jónak látjuk a „régalmazasi hadjáratunkat” tovább folytatni és a terjedelmes polgármesteri határozatot alapos elbírálás tárgyává tenni.

A határozatszepséghibái
Mindenekelőtt leszögezzük azt a tényt, hogy a polgármester ön-

kényesen járt el, amikor ezt az ügyet a Statutul Functionarilor 94. szakasza szerint egyszerűen függetlenítésnek minősítette és a fegyelmi eljárás mellőzésével a saját hatáskörében intézte el. A cselekmények, amelyek a vád tárgyat képezték (okirathamítás, csalás, stb.), olyan természetűek, amelyeknek bevizsgálásánál a fennemelt Statutul Functionarilor úgy rendelkezik, hogy azok a 112. és 113. paragrafus szerint úgy vizsgálándók be, hogy a gyanúsított nyilatkozatát azonnal fel kell függeszteni és az ügyben fegyelmi vizsgálatot kell lefolytatni.

Kérdezzük a polgármestert, miért nem járt el ebben az ügyben a törvény intézkedéseinek megfelelően?

Van ezenkívül egy másik szépségcsináló is a polgármesteri határozatnak. 1926 január elsejével tudvalevőleg érvénybe lépett az unifikációs törvény, amely kimondja, hogy az ilyen természetű ügyek bevizsgálására és elbírálására a Consiliul Permanent hivatott. Ez év január elsejével ennek a törvénynek megfelelően minden városi tanács be is szüntette a működését egészen addig, amíg a községi választások eredményeképpen az új tanácsok megalakulnak.

Kérdezzük a polgármestert: az unifikációs törvény ellenére milyen jogon hozott határozatot az erdőgazdaság ügyében még akkor is, ha azt önhatalmúlag a saját hatáskörébe ítálta?

Ezek után az általánosabb jellegű szépségcsinálók után most térjünk rá pontonként a vádakra és az azokra vonatkozó polgármesteri megállapításokra.

Első vádpont.

Vád. A Koszanovics Gábor, Szerdahelyi István és Boda Vaszil által 1924. júniusában kitermelt 4016 méter térfajta a Diamand Adolf vállalatába számoltatott el 1924. december 31-ikén, miután Diamand az erdőgazdaságnak visszatérítette a Koszanovicsnak kifizetett 132.528 lei termelési költséget. Amennyiben a termelés és a közeli vágó-

nonkint 2200 lejjel nyert elszámolást, ez 297.472 lei különbséget jelentett volna a város hátrányára.

Megjegyzések.

Ebben az ügyben a következőket hozzuk a nyilvánosság tudomására. A Koszanovics és a város között egy régebbi szerződés szerint ez a famennyiség vagononként 1372 lejjel volt kiadva. Ezt a szerződést változtatta meg Neamtju, ezt a téttel adta át Herskovics Antalnak 2200 lejes kitermelési árban.

A polgármesteri határozat megállapítja, hogy Herskovics per utján is megnyerte volna a kitermelési jogát. Kérdezzük, milyen címen állapított meg ez a szerződés vagononként 2200 lej kitermelési összeget, amikor a villamosmunkák is 1800 lejbe volt átadva és már ez az összeg is olyan nagy volt, hogy jóval felülmúlta az akkori termelési árat. Ez különben abból is megállapítható, hogy a cég, miután az ügyek kipatantak, 1925 május negyedikén minden további nélkül elfogadta az 1800 lejes termelést.

(Zárjelben csak annyit: ebben az időben pattantotta ki a Hétfői Friss Újság az Avasi Erdőgazdaság üzemeltet és ezt a legírisszebb szerződést mindjárt siettek módosítani úgy, hogy az első cikkünk négyezer vagonnál a négy száz, összesen tehát több mint egy millió lejt mentett meg a város vagyonából.)

A legjobban azon csodálkozunk, hogy a polgármesteri határozat megállapítja, hogy ez a kitermelés per esetén a Herskovics céget illette volna és ezzel utólag szentesíti Neamtju Coriolannak azon önkéntes eljárását, hogy egy per mindenesetre kétséges kimenetelűt önkényesen a város terhére prejudikálta.

Második vádpont.

A vád. II. A Diamand Adolf által termelt fából 1924. júniusban átvett 4304 méterre néve az átvételi bizottság megállapította, hogy 70 százalék ferállo erdőből 30 százalék szőlőből

Vasárnap, március 7-én délelőtt 11 órakor sorsolással és táncversennyel egybekötött szenzációs szerencsematiné a színházban. Iskola Alapítvány, Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár és Fundatia pentru Scoala - BCU Cluj-Napoca.

125. március 1.

dezem Balogh Imrétől. És Horváth Jancsirtól mi a véleményed?

— A Jancsi, az megállja a művészi szempontot, az nem lehet

vitális. Csak az a kár, hogy a művészi egyéniséget itálba fojtja...

Ime, a hét legnagyobb slágere:

cigányprimások egymásról. Akár csak primadonnákkal folytattam volna le az interjút...

Garabonciás.

Letérdepel és elmondja, hogyan gázolta el a világ

Ferencz József násznagyanak unokája a szatmári rendőrségen.
„Fejlővést kaptam... Bolyongok...”

(Sátmár-Szatmár, febr. 28.)

Nagyszerű anyag, nagyszerű anyag — lelkenedik Zonga kapitány — éppen önnek való. Ön mindig olyan jó szélesen szokta megírni az ilyesmit: egy érettségizett csavargó. De milyen rongyos — no ez finom anyag lesz mondhatom!...

Lopok a koldustól.

A kedves kapitány nagyon örül a jó fogásnak, amit nekem csinált: hogy ne vegyem el a szíves kedvét, magam is egy főnyereményes örömet színelem, pedig ösztint: jaj, de unom már, fájdalmasan, önmagam felé fordított undorral unom: szegény eslesei nyomorult páriákat vállalni és ezekből a pokoli beszélgetésekből „hangulatos” riportokat írni — az olvasónak feketekávé mellé egy kis dolcsifanyent és elérékenyülésre — magamnak kenyérre. Kiválatom a rongyos koldust, elszedem a történetét, amit egy egész élet keserves szenvedéseivel gyűjtött és beváltom egy ebédre. Ugy érzem, ilyenkor, mintha meglopnám a koldust...

Az „anyag”...

Előtte áll az „anyag”. Mielőtt kilopnám a szívéből a történetét, alaposan szemügyre veszem. A fej érdekesebb: intelligens nyílt homlok, a szemekből lebilincselő delesség árad, Finoman hajlott orr, szinte arisztokratikus. A fiatal arcot dus szakáll övezi. Ami lefelé következik a folytatás — rejtetes. Nem rongyos ruha, hanem rongyos ruhának összespárgázva. A cipő: vastag sárréteg a meztlábán.

— És beszél a rongyos ember: — Tavasszal már csak jobb lesz, akad majd mezei munka. A tél az bizony rossz volt. Dehéz volt meztláb kitélni. De jön már az a drága jó tavasz — hála Istennek...

— Nézzé barátom, maga még fiatal erős ember: nem kap olyan munkát amivel legalább ruhát, cipőt tudna magának keresni?

Nem felel azonnal. Maga elé mered és mint aki a mult emlékeit szedegéti, vontatottan indul a szava.

— Oh nem volt mindig így. Valamikor jó napokat éltem. Tudja isten, egyidő óta akár mihez fogok nem sikerül: egy-néhány év óta üldö a balszerencse.

Letérdepel az áldozat...

A hangja sirásba fulad, rám néz kérően:

— Ne tessék haragudni, most le fogok térdelni. Jobban szeretek így beszélni. Tudom, az uristen minden szavamra hallja és az ő iránta való tiszteletből.

Megvillan előttem a szörnyűség, meglátom a kéro szavakban imbolgó tragédiás lángot. A hátam megett összesugnak a detektívek.

— Hibbant eszü szegény, meg van háborodva!...

A beszélgetés most már így folytatódik: a rongyos ember térdel és felel a kérdéseimre.

és elmondja a történetét...

— Bányai Antalnak hívnak...
— Harmincegy éves vagyok.

Olvasok egy régi kis füzetben...

A harmincöt éves színház történetéből. A huszonegyezer lakosu és a hatvanezer lakosu Szatmár. Egy költőtanárról, aki lángoló szerette városát. „Keressétek fel sürjen ezt az oltárt”...

Sátmár—Szatmár, február 28.) Egy kopott vén épület áll a Hám János utcában, a homlokzatán friss aranybetűs felírás: Nottara színház. Évtizedek óta hajléka a művészetnek és amíg a falai között estéről-estére friss virágba nyílnak a gondolat, az érzelmelezenyi szépségei, addig ő maga korhad, vénül és bizony máris ott tart, hogy nagyon rászorulna egy kis renoválásra.

A vén ház nem beszél...

A multkoriban egy véletlenül előkerült kis füzetből megtudtuk, hogy ebben az évben mérföldkőhöz ért a színházunk, amely a szürke esztendőkorán a harmincötödikét jelzi. Ember életében, intézmény életében egyaránt meg szoktak állni egy-egy ilyen mérföldkőnél: vajon megállunk-e egy kis ünneplésre az idén a harmincöt éves színház színpadán, összeseregünk-e a nézőtérre, hogy megemlékezzünk arról a hivatásról, amelyet ez az épület a hosszú esztendőkorán városunk kulturális és művészi életében teljesített?

Talán elmarad az ünneplés, bizonyára nem lesz aki megrendezze, mert a színház néma és az ünneplést megrendezéséhez mégis csak jobban ért az ember, mint egy ilyen néma köépület. Különösen manapság, amikor a hangos szólamok divatját éljük...

Hogy mégis: ha nem jönnék össze ünneplésre, ne maradjon el

— Gyulafehérváron érettségiztem 1914-ben.

— Katonának mentem.

— Fejlővést kaptam.

— Budapesten szerettem le a Schwarizer szanatóriumban.

— Hazajöttem.

— Bolyongok...

A bárónő unokája.

Aztán nagyon érdekes dolgokat mond.

— A nagymamám Huszár Ilona

bárónő volt...

— A nagypapám lovag Manz Antal Ferenc Józsefnek volt násznagya.

A rendőrszoba közönsége mérlegeli az adatok valószínűségét. Vannak, akik tamáskodnak az egyik detektívnek indítványán van:

— Azt mondja, hogy érettségizett. Tessék kikérdezni.

Megteszem. Kédezek és a térdelő rongyos felel:

— Horatius? római költő: beatus ille qui procul ab negotiis.

— Vergilius? római költő: a virumque cano...

— Hires római nép-szónok: quoniam tandem abutere Carthina...

A detektívek csulva hallgatják a rongyos ember latin idézeteit...

Egy fejseb és a latin idézetek — ezek a bizonyítékok a koldus fantasztikus állításaira. Írásai nincsenek. A balhalántéktól négy centiméternyire a háborus pokol stigmája és a borostás szakál mögül bugyborékolnak a latin idézetek, mint a vízfolyás. Minden más bizonyíték elmerült a szegény ember megzavarodott életének a hullámaiban. A háboru áldozata térdelve mondja el a világháborútól elgázolt életének szörnyűségét tragédiáját. Térdelve, mert úgy mondja — az isten is hallja. Talán meghajja az isten... (g. e.)

Két szoba konyha mellékhelyiségekkel átadó. Cim a kiadóban.

Egy költőtanárról...

A bevezető után Mátray Lajos nagyszerű prólógia következik, amelyet annakidején előadtak a szatmári színház megnyitóján.

Kegyelmed védje, tartsa meg a várost

Örködjön századokon át,

S érted hevülve telje benae néped

A földi jóllét édes hajlókat.

Most föl barátaim im az óra int!

Redtök annyi szem vágyón tekint

Munkára föl! Jerünk! Jerünk!

Aki e gyönyörű sorokat írta a nagynevű költőtanár Mátray Lajos keserű panaszolja a napokban a sorsát, amikor a Blaha Lujza emlénnepélyen tartott beszédje után a színház előcsarnokában beszélgetünk.

— Egy életet át küzdelmes tanítás és az élet végén keserű bizonytalanság. Nyugdíj semmi, a tanításért alig éhbér és az is bizonytalan...

Megilletődve gondolok az ősz tanára most, amikor e sorokat olvasom: egy ember, aki olyan forró szeretettel szerette a várost, most itt áll munkás életének öregségében bizonytalanul és a város közönsége részvétele nézi ezt a bizonytalanságot. Még senkinek sem jutott eszébe, hogy Mátray Lajost és ősz tanártársait megérdemelnének egy szép jubé.

Legyen teljes bizalommal a céghez, mert 32 éves fennállása óta még nem fordult elő reklamáció. — I. Semler London angol gyapjuszövet különlegességek és Scelerg gyapjuszövet gyárak lerakata. Szigoruan szabott árak!!

Csodás szép angol gyapjuszövetek legolcsóbb beszerzési forrása
Weisz Gyulánál

leumot a város közönségétől.
Legalább ennyit...

Keresések fel...

Komóczy József — a költeményből azt olvasom, színész, verset írt a könyvbe.

A képzeteinek testét miadánk:
A szellem élő állatunk leand
S az emberiség bensőjében
Külső színeken mutatva

A társadalom oltára és ereje
Játékainban tükrözi magát.
Majd a közönségnek így szól:
Fagadjatok hát jószívetem!

Kik ünnepelni érkeznek hozzánk
S e diszes csarnok falain belül
Keresések fel sűrjen azt az oltárt
Angjai lobognak!

Először ezt az oltárt a felhívással be
zi a megméltó
zést. A felhívás nagyon aktuális,
mert a „diszes csarnok falain belül”
mostanság gyakorta ásit
az üresség...

Földes színiiskola vizsgamatinéja

A színpadon lámpalázás «nővények» a nézőtérben izgatott irigkedő barátok, barátok, anyák. Forró hangulat volt a ma délutáni matiné, amelyen a Földes színiiskola növendékei debutáltak először a nyilvánosság előtt.

11 órakor kezdődött az előadás, amelyet a népszerű Szirmai Feri zenekara vezetett be egy pompás Faust nyitánnyal.

Ezután következett a tarkabarka, de mindvégig hívón tartott műsor, amelyen a jövő színész generációnak egy néhány ígéretes tehetséget láttuk felvilánni.

Sorrend szerint így mutatkoztak be a növendékek:

Szendrey József szavalt meleg ártésszel és kellemes orgánussal és már csiszolt beszéd technikával.

Oltár Böske ballet tuncában igazi tehetség nyilatkozott meg már csaknem kiforrottan a szín-

padra.

Dózs István kellemes hangú énekes lehet még. A következő szám: Károlyi Mariska pompás hangú képzett énekesnő, készen áll a színpadra, percekig zajosan ünnepelte a közönség. Ugyancsak nagy sikere volt Dula Giznek, akinek tánc számait háromszor ismételték a hálás közönség. Igazi szubrett siker volt: a kis művésznőt szívesen látnánk a színház műsorán.

Faragó Jucirál, aki már régebbi ismerőse a közönségnek a mai jelenete után is csak a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztunk.

Kohán székely Mariska szépen énekel.

Hoch Ida, Nagy József, Kiss József, Barna Magda, Benkő Marci és Reményi Böske mindnyájan elismerést arattak úgy maguknak, mint kitűnő mesterrőlnek Földes Mihálynak.

Lengyel-hét a színházban

A kolozsvári primadonna erdélyi sikerei.

Ennek a hének a színház-eseménye Lengyel Irén kolozsvári primadonna vendégszereplése lesz. Két estendővel ezelőtt ragyogott fel Lengyel Irén neve az erdélyi színesztelen horizonján és ma kétségtelenül a legnagyobb név az operett birodalmában. Az elmúlt héten Aradon vendégszerepelt a kiváló művész, akiről az ottani kritika a következőket mondja:

«Lengyel Irén, a legbájosabb primadonna előt vendégül Aradra és az Orlov Nadja szerepében tüneményes sikert aratott. Rég nem volt az aradi színházban olyan forró estéje, mint a mai. Lengyel Irénben a legtejszerűbb mértékben egyesül is a vérteli primadonnák minden előnye. Szépség és ami annál több, megvesztegető egyéni báj, iskolázott hang és arcjáték, könnyű, kellemes tánc, gyönyörű toalettek: minden és együttvéve ellenállhatatlanná teszik. S ami mind ezen felül egyik legértékesebb

tulajdonsága: mindig tudatos izlés és fegyelmezett. Csak ismételtük, amit már sokszor megírtunk róla, amikor Aradé volt s azért annyira fájlatuk a távozását. Lengyel Irénért a legkövetőbb színházi rókák is pirosra verik a tenyerüket.»

HIREK

„Nottara” városi színházban március 6-án szombaton este fél 9 órakor a 87. gyalogezred zenekarának javára az ezred tisztikara Heddy Bendiner operaénekesnő Bécsből Martha Lt. Colonel Munteanu alezredes neje, Bendiner Ferdinand városi zeneiskola igazgató, Dumitru Dumitrescu rendőrprefektus ur, Anton Dankovics karmester ur közreműködése mellett zenekari hangversenyt rendez. Jegyek elővételhatók a „Cooperativában” Piața I. Brătianu. Koncert után tánc a Dáciában.

Teodorescu Lázár volt sightheti sziguranca főnököt körözik. Valószínűleg ismeretes még az ezelőtti két évvel nagy port felvert megvesztegetési és egyéb panama ügy, mely Teodorescu Lázár volt sightheti sziguranca főnök

vád alá helyezésével végződött s amely ügy azonban mind a mai napig befejezést nem nyert. Ujban hétfőn tartott ebben az ügyben a sightheti törvényszék tárgyalást, de itéletre ismét csak nem kerülhetett sor, mert Teodorescu fővádlott a tárgyaláson nem jelent meg. A törvényszék erre való tekintettel csak tanúkihallgatásokat fogantatosított és a további tárgyalást az ismeretlen helyen tartózkodó Teodorescu elrendelt körözéséig, illetőleg elővezetéséig újból elhalasztotta.

Az Elite kávéház minden éjjel reggelig nyitva! Szolid árak! Pontos kiszolgálás! Kétféle étel és italok! Elsőrangú cigányzene. Kérjük a n. é. közönség szíves pártfogását.

Elite kávéház.

Husvétí

parfümök, kölni vizek minden illatban BRODY drogeriában Uránia mellett.

Urania

Vasárnap, hétfőn és kedden A téli szezon legnagyobb filmje Douglas Fairbanks fantasztikus szenzációja

A bagdadi tolvaj

A két rész együtt bemutatva 11 felvonásban.

Előadások: Hétfőn 7 és fél 10 órakor. Kedden fél 5, 7 és fél 10 órakor. Szerdán fél 5 órakor.

Az 5 órai előadások 12 leus helyárakkal.

Hétfőn d. u. 5 órai kezdettel 12 Leus helyárakkal teljesen új példányban

Eszter könyve

Ahasverus, Haman és Mordechai küzdelme. A legszebb bibliai zsidó-film 6 felvonásban.

Értesítés!

Külföldi utamon, úgy a bécsi mint a budapesti falminták legszebbjeit megszerzem s ezek után, vagy kívánt tervet szemléltetve, zománcozásait és aranyozást. Bécsi lapeta ujdonságok zománcozását és aranyozást. Bécsi lapeta ujdonságok zománcozását és aranyozást. Bécsi lapeta ujdonságok zománcozását és aranyozást.

Tisztelellet

Telefon 221.

Horváth Sándor

Sirada Mircea cel Mare No. 7.

diszítő-festő

Alapított 1893.

Kedvezően beszerezhető államilag ólomzárolt

Lóheremag Lucernamag

Északnémet Ruedinburgi Répa mag (f). Freund és Fia részvényt. Satu-Mare

Férfi és női szövetek, téli kabátok mélyen leszállított árakban 150 széles, kabátiszövetek 220 leitől minden színben

00

Nyomatott a „Globus” Könyvnyomda gyorssajtóján, Satu-Mare, Str. Cuza Vodă No. 1. — Cenzura! — Tip. No. 2.